



ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΤΕΥΧΟΣ 24 • ΔΡΧ. 400

με την υποστήριξη του ΥΠΕΧΩΔΕ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1999

**ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

**ΟΡΟΣ ΙΤΑΜΟΣ
ΣΙΘΩΝΙΑΣ**



**ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΣΗ
ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΡΑΜΣΑΡ**

**ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ**

**ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ:
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΝΩΝ
ΤΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ**

**ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΓΓΕΤ**



Άγιον Όρος:

Αποκατάσταση των πρανών του δασικού οδικού δικτύου

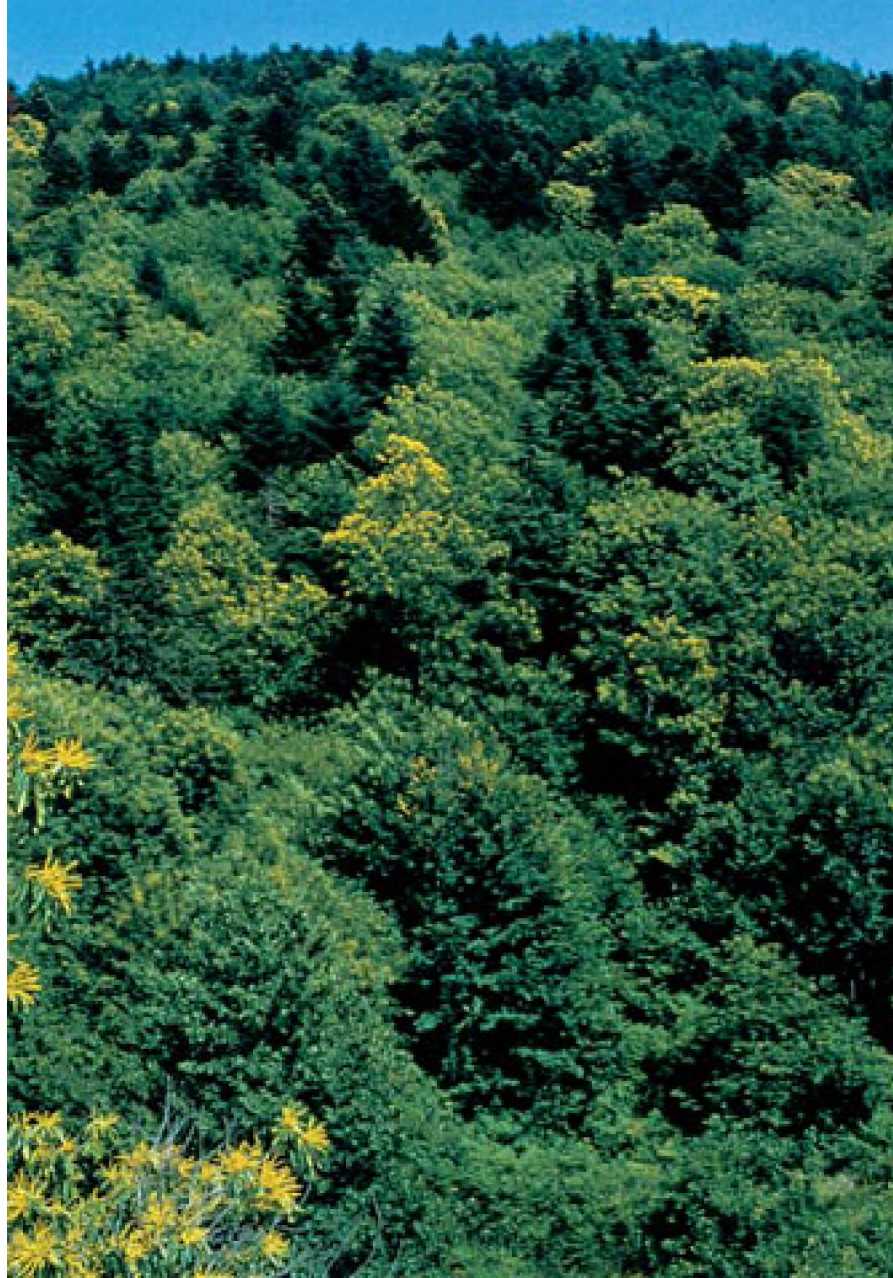
Στο Άγιον Όρος, το οποίο αποτελεί σπάνιο πολιτιστικό και φυσικό απόθεμα, παρατηρήθηκε τα τελευταία έτη έξαρση εργασιών, με κύριο αντικείμενο τη διάνοιξη αρκετών δασικών δρόμων. Οι εργασίες αυτές, σε αρκετές περιπτώσεις επηρέασαν αρνητικά το ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τοπίο της χερσονήσου.

Για τον λόγο αυτό, η Δασική Εφορία του Αγίου Όρους ζήτησε τη βοήθεια του ΕΚΒΥ, με σκοπό τη σύνταξη μελέτης-οδηγού για την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από τις διανοίξεις των δασικών δρόμων στην περιοχή. Το ΕΚΒΥ, ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση, υπέβαλε σχετική πρόταση έργου στο ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία και εγκρίθηκε. Η χρονική διάρκεια του έργου είναι ενός έτους, με έναρξη την 1.1.1999 και υπεύθυνος είναι ο ομότιμος καθηγητής κ. Σ. Ντάφης.



Δοντάς, λαχανόκηποι και αμπελώνες της Σιμωνόπετρας, φωτ.: Κ. Αργύρης / PHAOS Photos





Υγρότοπος Νέας Φώκαιας: μία ενθαρρυντική εξέλιξη

Όπως είναι γνωστό στους αναγνώστες μας, ο ΕΟΤ σχεδίαζε την αποξήρανση ενός από τους δύο επιμέρους υγροτόπους της Νέας Φώκαιας Χαλκιδικής, το Μεσονήσι, για να κατασκευασθεί γήπεδο γκολφ. Το σχέδιο του ΕΟΤ είχε στηριχθεί σε ασαφείς ή και εσφαλμένες πληροφορίες. Η Κοινότητα Νέας Φώκαιας είχε προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας εναντίον αυτού του σχεδίου. Έως τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές δεν έχει εκδοθεί απόφαση.

Εν τω μεταξύ, δημοσιογραφικές πληροφορίες φέρουν τον ΕΟΤ να έχει ματαιώσει το σχέδιο της αποξήρανσης και να διερευνά διαδικασίες που θα επιτρέψουν την κατασκευή του γηπέδου γκολφ σε παρακείμενη χερσαία έκταση με ταυτόχρονη διατήρηση, ανόρθωση και ανάδειξη του υγροτόπου Μεσονήσι.

Αισιοδοξούμε ότι οι πληροφορίες αυτές θα αποδειχθούν ακριβείς και ότι ένα πρόβλημα που πολύ ταλαιπώρησε πολλούς ανθρώπους (στελέχη ΕΟΤ και αρμόδιων υπουργείων, κατοίκους της Νέας Φώκαιας, μέλη περιβαλλοντικών οργανώσεων, ειδικούς επιστήμονες και επενδυτές) βρίσκεται κοντά στην άριστη λύση του.

Βέβαια, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις εξακολουθούν να είναι σε εγρήγορση ανησυχώντας για το γεγονός ότι δεν είναι πλήρως γνωστά τα σχέδια τουριστικής επέμβασης σε άλλες περιοχές, όπως το έλος του Αγίου Μάμα, η Λιμνοθάλασσα Επανομής, το Παλιούρι, κ.λπ.

Κύριος σκοπός του έργου είναι η έκδοση ενός οδηγού, στον οποίο εκτός από τα είδη των φυτών που θα φυτευτούν σε κάθε περιβάλλον (αυξητικός χώρος, τύπος πρανών), θα αναφέρονται όλες εκείνες οι παράμετροι, που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αποκατάσταση των πρανών, με κριτήρια την οικολογική επιλογή και την αισθητική του τοπίου όπως, ο αριθμός των φυτών, η μίξη των ειδών, ο φυτευτικός σύνδεσμος και η τεχνική της φύτευσης.

Για την υλοποίηση της μελέτης θα πραγματοποιηθούν επισκέψεις στην περιοχή ενδιαφέροντος, για παρατηρήσεις σε όλο το μήκος του δασικού οδικού δικτύου, για την όσο το δυνατόν λεπτομερή διάκριση των αυξητικών χώρων (των ζωνών βλά-

στησης), του είδους των πρανών καθώς και την αποτύπωση αυτών σε χάρτη κλίμακας 1:5000. Για κάθε αυξητικό χώρο και είδος πρανούς που θα καταγραφεί και με κριτήρια την οικολογική επιλογή και τον σεβασμό στο τοπίο, θα προταθούν τα είδη των φυτών και ο αριθμός τους, η σύνθεση (μίξη) των ειδών, ο φυτευτικός σύνδεσμος καθώς και η τεχνική φύτευσης. Όλα τα ανωτέρω θα αποτυπωθούν σε σχέδιο, ώστε να αποτελέσουν οδηγό για ανάλογα κλιματικά περιβάλλοντα και τύπους πρανών. Επί πλέον θα καταρτισθεί ένα προσεγγιστικό κόστος, μερικό και συνολικό, ανά μονάδα επιφάνειας (στρέμμα).

Νίκος Κόντος





Τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον

Ο όρος τουρισμός (tourism) εμφανίζεται για πρώτη φορά στο Αγγλικό Λεξικό της Οξφόρδης το 1811. Η τουριστική όμως δραστηριότητα με την έννοια της περιήγησης και των περιηγητών είναι πολύ παλαιά και συνδέεται με την επιθυμία επαφής και γνωριμίας με άλλους τόπους, άλλους λαούς, άλλους πολιτισμούς αλλά και με θεραπευτικούς, αναρρωτικούς και ψυχαγωγικούς σκοπούς.

Ο πρώτος, έστω άθελά του, περιηγητής ήταν ο Οδυσσέας του Ομήρου, ο οποίος "πολλών δε ανθρών οίδεν άστεα και νόον έγνων". Καλύτερη περιγραφή της ιδιότητας του περιηγητή δεν θα μπορούσε να γίνει.

Γνωστοί περιηγητές της αρχαιότητας ήταν οι νομοθέτες Σόλων και Λυκούργος, οι οποίοι περιόδευσαν τις τότε γνωστές χώρες για να μελετήσουν τα νομοθετικά συστήματά τους, καθώς και ο Ηρόδοτος, ο Πausanias και ο Ρωμαίος Πλίνιος, οι οποίοι περιόδευσαν διάφορες χώρες και πόλεις και δημοσίευσαν τις εντυπώσεις τους, οι οποίες αποτελούν

σπουδαίες ιστορικές πηγές.

Στην αρχαία Ελλάδα μια μορφή περιήγησης (τουρισμού) είχε αναπτυχθεί γύρω από τα ασκληπεία, τα μαντεία, τις ιαματικές πηγές και τους χώρους των περιοδικών αθλητικών ή λατρευτικών εκδηλώσεων. Ιδιαίτερα τα ασκληπεία ήταν χώροι οργανωμένοι κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να συνδυάζουν τη θεραπεία και ανάρρωση με την ψυχαγωγία και την πολιτισμική μόρφωση (θέατρα). Η σύγχρονη τουριστική βιομηχανία θα μπορούσε να διδαχθεί πολλά από την εποχή εκείνη.

Στην περίοδο του Βυζαντίου και του Ευρωπαϊκού μεσαίωνα είχε αναπτυχθεί μία μορφή θρησκευτικού του-



ρισμού με τους προσκυνητές των Αγίων Τόπων ή άλλων χώρων λατρείας κυρίως φημισμένων μοναστηριών. Αλλά και η ανάπτυξη του εμπορίου με την κίνηση των караβανιών δημιούργησε επίσης μία μορφή τουρισμού. Αποτέλεσμα αυτών των μετακινήσεων ήταν η δημιουργία χώρων υποδοχής των ταξιδιωτών, των γνωστών μας πανδοχείων ή χανίων, τα οποία προσέφεραν κατάλυμα (τροφή και στέγη) στους ταξιδιώτες και στα υποζύγιά τους. Τα πανδοχεία της εποχής εκείνης δεν ήταν μόνο απλά καταλύματα αλλά και χώροι συνάντησης των ταξιδιωτών οι οποίοι, προερχόμενοι πολλές φορές από μακρινές περιοχές, αντάλλασσαν πληροφορίες και απόψεις. Ήταν συνεπώς και κέντρα ψυχαγωγίας αλλά και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών.

Οργανωμένες όμως μορφές περιήγησης (τουρισμού), οι οποίες μετέτρεψαν τις ανθρώπινες κοινωνίες από στατικές σε κινητικές, εμφανίστηκαν από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα με το πρακτορείο COOK στην Αγγλία αλλά και με αντίστοιχα πρακτορεία στη Μεσευρώπη. Βέβαια το κόστος των ταξιδιών και της περιήγησης ήταν πολύ υψηλό και οι τουρίστες προέρχονταν από τα υψηλότερα οικονομικά στρώματα.

Η αλματώδης ανάπτυξη του τουρισμού, η οποία πήρε διαστάσεις χιονοστιβάδας, εκδηλώθηκε μετά τη δεκαετία του '50 και κυρίως στα έτη από το 1960 έως το 1980. Η έκρηξη αυτή των ταξιδιών και του τουρισμού μπορεί να συγκριθεί με τη βιομηχανική επανάσταση. Σε διεθνές επίπεδο από το 1950 έως το 1995 ο αριθμός των τουριστών έχει αυξηθεί κατά 20 και πλέον φορές και φθάνει τα 600 εκατομμύρια περίπου.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και την ανάπτυξη άλλων παραλήλων ή παράπλευρων απασχολήσεων και κλάδων οικονομίας. Ήδη σε ευρωπαϊκό επίπεδο το 13% του συνολικού ενεργού εργατικού δυναμικού απασχολείται με τον έναν ή τον άλλο



Παρατήρηση πουλιών στο Δέλτα του Σπερχειού, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Κ. Στασινός

τρόπο στην τουριστική βιομηχανία.

Γενικά ο τουρισμός δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης σε διάφορα επίπεδα και σε διαφορετικούς οικονομικούς τομείς, στους οποίους περιλαμβάνονται οι μεταφορές, οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, οι επικοινωνίες, οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί, η τεχνολογία πληροφόρησης, κ.λπ. Πέρα από αυτούς, τους άμεσα εξαρτώμενους, άλλοι τομείς όπως η γεωργία, οι κατασκευές, οι βιοτεχνίες και οι πολιτιστικές δραστηριότητες εξαρτώνται σε διάφορο βαθμό από την τουριστική ανάπτυξη.

Οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτήν την αλματώδη ανάπτυξη του τουρισμού είναι:

- ✓ Η αύξηση του εισοδήματος και η βελτίωση της κατάστασης υγείας μεγάλου μέρους του πληθυσμού των ανεπτυγμένων χωρών.
- ✓ Η μείωση των ωρών και των ημερών εργασίας με αντίστοιχη αύξηση του διαθέσιμου ελεύθερου χρόνου και η επιθυμία φυγής από την καθημερινή ρουτίνα της εργασίας.
- ✓ Η αύξηση της αναλογίας των συνταξιούχων προς τον εργαζόμενο πληθυσμό.
- ✓ Η διεύρυνση της δυνατότητας ιδιωτικής μετακίνησης και οι βελτιωμένες συνθήκες μεταφοράς.

Από την αυξανόμενη ενάσκηση του τουρισμού προκύπτουν επίσης πολλά πλεονεκτήματα, όπως:

- ✓ Η μείωση ή ακόμη και η πρόληψη της μετακίνησης του πληθυσμού της υπαίθρου προς τα αστικά κέντρα (μείωση της αστυφιλίας).
- ✓ Η αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων, προβληματικών ή λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών.
- ✓ Η ανάπτυξη έργων τοπικής εσωτερικής δομής, μορφωτικών ιδρυμάτων και κέντρων αναψυχής.
- ✓ Οι οικονομικές συνέπειες ακόμη και σε τομείς οι οποίοι είναι ασθενώς συνδεδεμένοι με τον τουρισμό μπορεί να είναι τεράστιες.
- ✓ Ο τουρισμός ασκεί ευρεία επίδραση στην αγορά συναλλάγματος.
- ✓ Ο τουρισμός ενώνει τους λαούς προάγοντας την αμοιβαία κατανόηση και ανοχή.

Η Ευρώπη καλύπτει το 35% της παγκόσμιας τουριστικής κίνησης. Ιδιαίτερα στη χώρα μας, ο τουρισμός αναπτύχθηκε και εξακολουθεί να αναπτύσσεται, τουλάχιστον προς το παρόν με ταχύτερους ρυθμούς από ότι σε άλλους τομείς της οικονομίας και ορισμένες φορές, όχι σπάνιες, σε βάρος τους.

Στην Ελλάδα μετά τη δεκαετία του '60 και κυρίως στην περίοδο 1960



- 1980 παρατηρήθηκε μία έκρηξη τουριστικής ανάπτυξης χωρίς προηγούμενο. Οι επισκέπτες από 200.000 άτομα περίπου το 1956 ανήλθαν σε 380.000 το 1960 και σε 10.000.000 το 1990. Η ανάπτυξη αυτή έδωσε ευκαιρίες απασχόλησης όχι μόνο στους τοπικούς πληθυσμούς αλλά και στους πληθυσμούς άλλων περιοχών και βοήθησε πολύ στη βελτίωση του συναλλαγματικού μας ισοζυγίου. Το 1998 υπολογίζεται ότι επισκέφθηκαν τη χώρα μας πάνω από 11.500.000 τουρίστες οι οποίοι άφησαν δηλωμένο (εμφανές) συνάλλαγμα ύψους τριών δισεκατομμυρίων δολαρίων ενώ το αδήλωτο (αφανές) συνάλλαγμα ξεπερνά τα πέντε δισεκατομμύρια δολάρια. Για το 1999, υπολογίζεται ότι ο αριθμός των τουριστών που θα επισκεφθεί τη χώρα μας θα ξεπεράσει τα 13 εκατομμύρια, με ανάλογη αύξηση της ροής συναλλάγματος.

Παράλληλα όμως εμφανίσθηκαν και οι δυσμενείς συνέπειες, οι οποίες οφείλονται περισσότερο στον άναρχο και χωρίς ολοκληρωμένο σχεδιασμό, τρόπο της τουριστικής ανάπτυξης και λιγότερο σε αυτή καθαυτή την τουριστική ανάπτυξη.

Η αλματώδης και λίγο πολύ άναρχη αυτή ανάπτυξη είχε επιπτώσεις και στους άλλους κλάδους της πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής όπως η γεωργία, η βιομηχανία, η βιοτεχνία, από τους οποίους απέσπασε εργατικό δυναμικό και διαθέσιμους πόρους. Οι δυσμενέστερες όμως επιπτώσεις αφορούν το περιβάλλον στην ευρύτερη έννοιά του, το οποίο έχει υποστεί σοβαρές αλλοιώσεις πολλές φορές μη αναστρέψιμες.

Ιδιαίτερα επλήγησαν οι ακτές, οι παράκτιες θίνες και οι παράκτιοι υγρότοποι, οι οποίοι αποτελούν και τα πιο ευαίσθητα και ευάλωτα οικοσυστήματα. Επίσης, ορισμένα τεράστια και τερατώδη ξενοδοχειακά συγκροτήματα έχουν πληγώσει και αλλοιώσει ανεπανόρθωτα το πανέμορφο μεσογειακό τοπίο, στο οποίο δεν ταιριάζουν ογκώδεις κατασκευές.

Η επίσης άναρχη και ανεπίτρεπτα

πυκνή δόμηση ορισμένων παραλιακών περιοχών, χωρίς στοιχειώδη πρόνοια για βιολογικό καθαρισμό και διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων, προκάλεσε σοβαρά προβλήματα ρύπανσης των υδάτων ιδιαίτερα σε κλειστούς κόλπους και μυχούς, αλλά και του εδάφους και των υπόγειων υδροφορέων.

Δυστυχώς, κοντά στους ευσυνείδητους και πεπειραμένους τουριστικούς επιχειρηματίες, παρεισέφερσαν και πολλοί ασυνείδητοι, καιροσκόποι, ευκαιριακοί επιχειρηματίες του είδους. Σε αυτό βοήθησε και το καθεστώς δανειοδότησης, ιδιαίτερα στα χρόνια της δικτατορίας, η οποία συνέπεσε με την έκρηξη της τουριστικής ανάπτυξης, με αποτέλεσμα πολλοί να πάρουν δάνεια, τα οποία δεν χρησιμοποίησαν παρά μόνο μερικώς για τη δημιουργία τουριστικών μονάδων, αδιαφορώντας εντελώς για το περιβάλλον, το οποίο και προσελκύει τους επισκέπτες, αλλά και με κακοτεχνίες και δυσλειτουργίες στις ίδιες τις επιχειρήσεις τους.

Επίσης δόθηκε έμφαση, για τη μείωση του ανά κλίνη κόστους κατασκευής και λειτουργίας, στην κατασκευή μεγάλων, τερατωδών μονάδων όπου "πακετάρονται" κυριολεκτικά οι ομάδες των επισκεπτών. Οι επισκέπτες σπάνια εξέρχονται από τον χώρο του ξενοδοχείου τους και μόνο σε οργανωμένες ολιγόωρες εκδρομές, με αποτέλεσμα να μην γνωρίζουν τον τόπο που επισκέπτονται και τους κατοίκους του.

Πολλές από τις μονάδες αυτές που κατασκευάσθηκαν ιδιαίτερα στη δεκαετία του '60 και τις αρχές του '70 έχουν ήδη γεράσει ή εμφανίζουν συμπτώματα πρόωρου γηρασμού σε τρόπο που να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις των σύγχρονων επισκεπτών.

Παράλληλα, ήδη από τη δεκαετία του '80, αρχίζει να εμφανίζεται μία κόπωση των τουριστών και μία κάμψη στο πρότυπο ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού, στο οποίο χάνεται η ιδιαιτερότητα των ενδιαφερόντων και η



προσωπικότητα του επισκέπτη.

Σήμερα, με την άνοδο του βιοτικού αλλά και του μορφωτικού επιπέδου και την αυξανόμενη ευαισθησία απέναντι στο περιβάλλον όλο και ευρύτερων στρωμάτων του πληθυσμού, άρχισε να γίνεται ορατή μία μεταβολή στις απαιτήσεις και προσδοκίες των τουριστών και μία στροφή προς τις λεγόμενες ήπιες μορφές τουρισμού οι οποίες σέβονται και προστατεύουν το περιβάλλον. Σε αυτές τις μορφές τουρισμού τα άτομα διατηρούν την ιδιαιτερότητά τους και τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, γνωρίζουν τον τόπο που επισκέπτονται, έρχονται σε επαφή με τον ντόπιο πληθυσμό.

Έτσι, άρχισε να δημιουργείται μία νέα μορφή τουρισμού και τουριστικής ανάπτυξης, η "βιώσιμη" τουριστική ανάπτυξη*. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της μεταβολής αποτελεί η περίπτωση της Calvia της Μαγιόρκας. Σε μία περιοχή 150 τετρ. χιλιομέτρων, με 30.000 κατοίκους,

* Με τον όρο βιώσιμος αποδίδουμε το αγγλικό viable και με τον όρο αισιφόρος το sustainable.



Ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις στη Λήμνο, Φωτ.: Μ. Σεφερλής

κατά τις δεκαετίες '60 και '70 δημιουργήθηκε μία εκρηκτική ανάπτυξη του τουρισμού και έφθασε να υποδέχεται η περιοχή πάνω από 1.500.000 επισκέπτες ετησίως, με όλες τις συνέπειες που προαναφέραμε. Ο πληθυσμός δε, άρχισε να απασχολείται σχεδόν μονομερώς, κατά 95%, με τον τουρισμό. Αποτέλεσμα ήταν να επέλθει κορεσμός και ήδη από τη δεκαετία του '80 παρατηρείται μεγάλη κάμψη στη ζήτηση. Αυτό οδήγησε τον σύνδεσμο των τοπικών κοινοτήτων της Calvia, στα πλαίσια της τοπικής Αντζέντα 21, να αλλάξει εντελώς το πρότυπο της ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού. Δηλαδή, να βάλει φραγμό στην παραπέρα οικιστική ανάπτυξη και να ζητάει από την τοπική κυβέρνηση των Βαλεαρίδων Νήσων, να κηρύξει σημαντικές φυσικές περιοχές ως προστατευόμενες, ώστε να διασωθεί ότι απέμεινε από το φυσικό περιβάλλον και να ανορθωθεί ή να αποκατασταθεί ένα μέρος του περιβάλλοντος που έχει ήδη υποβαθμιστεί ή καταστραφεί, καθώς και να επιβάλλει το κλείσιμο μονάδων που

θεωρούνται πια ξεπερασμένες και καταστροφικές για το περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό, τη στροφή δηλαδή σε μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, ελπίζουν σε μία ανάκαμψη της τουριστικής κίνησης. Στη χώρα μας υπάρχουν δυστυχώς πολλές περιοχές στις οποίες έχουν ήδη εμφανιστεί τα συμπτώματα κάμψης όπως στην Calvia.

Θα πρέπει κάποτε να γίνει σε όλους αντιληπτό ότι το φυσικό περιβάλλον, όχι μόνο δεν αποτελεί εμπόδιο στην τουριστική ανάπτυξη, αλλά πόλο έλξης επισκεπτών. Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη είναι εκείνη η οποία σέβεται το περιβάλλον, το οποίο όχι μόνο δεν το καταστρέφει αλλά συντελεί στη διατήρησή του, στην προστασία του, στην ανόρθωσή του και στην αποκατάστασή του με παράλληλη ορθολογική χρήση των διαθέσιμων φυσικών πόρων και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να

αντιμετωπισθεί στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης ανάπτυξης, η οποία θα παίρνει υπόψη τις απαιτήσεις και των άλλων κλάδων της οικονομίας και αντιστρόφως, θα εγγυάται ότι η τουριστική ανάπτυξη θα αυξάνει παράλληλα με τις άλλες ανάγκες των τοπικών κοινωνιών ή και της χώρας, καθώς και με τους διαθέσιμους φυσικούς πόρους, ιδιαίτερα το νερό, το έδαφος και την ενέργεια.

Η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού περικλείει εκτός από τις οικολογικές και τις κοινωνικο-πολιτισμικές παραμέτρους. Εκτός αυτών ο "ήπιος τουρισμός" προϋποθέτει και εξασφαλίζει:

- **Συμβατότητα με τη φύση:** προστασία του τοπίου, των υδατικών πόρων, του εδάφους, της χλωρίδας, της πανίδας καθώς και της φύσης γενικότερα.
- **Συμβατότητα με την υγεία:** υγεία ανθρώπων και ζώων, καθώς και οργανική (οικολογική) παραγωγή τροφίμων.





- *Κοινωνική συμβατότητα*: αρμονία με τα τοπικά ήθη και έθιμα, τις παραδόσεις καθώς και με την τοπική κοινωνική δομή και την οικογενειακή ιεραρχία.
- *Οικονομική συμβατότητα*: οικονομική ωφέλεια για την περιοχή, δίκαιη κατανομή των ωφελειών, οικονομική βοήθεια για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, ανάπτυξη τουριστικής ποικιλίας.
- *Χωροταξική συμβατότητα*: ικανότητα της εσωτερικής δομής να απορροφά τη βαθμιαία τουριστική ανάπτυξη σύμφωνα με την τοπική ικανότητα οργάνωσης και τις τοπικές χωροταξικές ανάγκες και απαιτήσεις.

Το Δίκτυο Ειδικών Περιοχών Διατήρησης, γνωστό ως "Natura 2000", μπορεί και πρέπει να προσφέρει πολλά στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας. Το δίκτυο αυτό με το χαλαρό σχετικά καθεστώς προστασίας, το οποίο όμως εξασφαλίζει τη διατήρηση της φυσιογνωμίας του τοπίου και της βιοποικιλότητας των περιοχών, με κατάλληλη υποδομή και ενημέρωση του κοινού, θα αποτελεί πόλο έλξης τουριστών, ιδιαίτερα εκείνων που θέλγονται από τον οικοτουρισμό, ο αριθμός των οποίων συνεχώς αυξάνει. Στην Αυστρία το 1980 μόνο το 2% των τουριστών ήταν οικοτουρίστες, το 1997 το ποσοστό αυτό έφθασε το 15% με τάση συνεχούς ανόδου.

Για να πετύχει όμως μία βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, πέρα από τις προϋποθέσεις που πρέπει να υπάρχουν από την άποψη της προσφερόμενης ποιότητας ζωής και της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής απαιτείται αλλαγή νοοτροπίας τόσο από μέρους των κατοίκων της περιοχής όσο και από μέρους των επισκεπτών.

Οι ιδιοκτήτες των περιοχών και τουριστικών εγκαταστάσεων αλλά και η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να πάρουν και να εφαρμόσουν μέτρα τα οποία εξασφαλίζουν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Τέτοια μέτρα είναι τα παρακάτω:

- ✓ Μείωση της κατανάλωσης νερού και ενέργειας.

- ✓ Μείωση των αποβλήτων γενικά και προώθηση της ανακύκλωσης.
- ✓ Μείωση της κυκλοφορίας.
- ✓ Πληροφόρηση και εκπαίδευση σχετική με το περιβάλλον.
- ✓ Ανακήρυξη προστατευόμενων περιοχών.
- ✓ Σκόπιμη ρύθμιση της διοχέτευσης των επισκεπτών σε ευπαθείς περιοχές.

Εκείνοι που θα ασχοληθούν με την υποδοχή των τουριστών πρέπει να κατανοήσουν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες τους πρέπει να είναι υψηλού επιπέδου. Αλλά και οι επισκέπτες πρέπει να μεταβάλλουν τη νοοτροπία τους και να προσαρμοσθούν στις απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή να αποδεχθούν τις παρακάτω απαιτήσεις:

- ✓ Θέληση για περιορισμό σε ορισμένο βαθμό των ανέσεων όσο επιτρέπουν οι τοπικοί υφιστάμενοι πόροι, οι οποίοι χρησιμοποιούνται.
- ✓ Θέληση για χρήση μαζικών μέσων μεταφοράς.
- ✓ Διάθεση για ξεκούραση και εξεύρεση χρόνου για αναψυχή.
- ✓ Ενδιαφέρον και σεβασμό προς τις τοπικές παραδόσεις, τα έθιμα και γενικά προς τον τοπικό τρόπο ζωής.
- ✓ Διάθεση για ενεργό συμμετοχή στην προστασία του περιβάλλοντος.
- ✓ Ευαισθησία για υπάρχοντα προβλήματα.
- ✓ Μείωση της συχνότητας μετακινήσεων.
- ✓ Κατανάλωση εντόπιων προϊόντων τα οποία προσθέτουν αξία στην περιοχή.

Γενικά η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη απαιτεί αυξημένη οικολογική πληροφόρηση, παιδεία και ευαισθησία. Σε αντιστάθμισμα προσφέρει μία άλλη ποιότητα ζωής και καθιστά τον επισκέπτη πραγματικό περιηγητή και όχι ένα μέλος ενός "ταξιδιωτικού πακέτου" προγραμματισμένο από άλλους.

Σπύρος Ντάφης





Άποψη του Όρους Ίταμος, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώνης



Το δένδρο Ίταμος, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώνης

Το Όρος Ίταμος Σιθωνίας

Η Σιθωνία αποτελεί τη μεσαία από τις τρεις χερσονήσους της Χαλκιδικής. Η περιοχή είναι συνδυασμός του θαλάσσιου και του δασικού τοπίου, χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη τοπίων άγριας ομορφιάς και πανοραμικής θέας, καθώς και από μεγάλη ποικιλομορφία και αντίθεση χρωμάτων.



Η Σιθωνία κατοικήθηκε από πολύ παλιά και υπήρξε σταυροδρόμι που πέρασαν λαοί και επιδρομείς από τους προϊστορικούς χρόνους. Το πλήθος των προϊστορικών οικισμών σε ολόκληρη την έκταση της χερσονήσου φανερώνει ότι ήδη από το 4.000 π.Χ η περιοχή ήταν κατοικημένη, ενώ ο πρώτος συστηματικός εποίκισμός έγινε τον 8ο αιώνα π.Χ. από τους Χαλκιδείς. Το 269 μ.Χ. εγκαταστάθηκαν στην περιοχή οι Γότθοι, οι οποίοι προκάλεσαν πολλές καταστροφές και τον 14ο αιώνα μ.Χ. η Σιθωνία προσαρτήθηκε στο σερβικό κράτος του Στέφανου Δουσάν. Στο τέλος του ίδιου αιώνα καταλήφθηκε από τους Οθωμανούς από τους οποίους ελευθερώθηκε το 1912.

Το όρος Ίταμος καταλαμβάνει σχεδόν όλη την έκταση της χερσονήσου. Το μεγαλύτερο υψόμετρο που παρατηρείται στον Ίταμο είναι 808 μέτρα στην κορυφή Αστραποκαμμένο, ενώ τα υψόμετρα των υπόλοιπων κορυφών κυμαίνονται μεταξύ των 250 και 750 μέτρων. Το ανατολικό τμήμα του όρους έχει εντονότερες κλίσεις σε σχέση με το δυτικό, με εξαίρεση την περιοχή δυτικά του Αστραποκαμμένου. Ήπιες κλίσεις και πεδινές εκτάσεις παρατηρούνται κατά μήκος των ακτών σχετικά μικρής έκτασης εκτός από εκείνη που αναπτύσσεται στην περιοχή της Συκιάς.

Ο συνδυασμός του δασικού και του θαλάσσιου τοπίου, οδήγησε στην ανάπτυξη αρκετών κοινοτήτων στην ευρύτερη περιοχή του Ίταμου, όπως ο Άγιος Νικόλαος, ο Νέος Μαρμαράς, η Νικήτη, η Σάρπη και η Συκιά καθώς και στην ανάπτυξη πολλών παραθεριστικών οικισμών.

Οι κυριότερες ασχολίες των κατοίκων της περιοχής είναι η παραγωγή καλλιεργούμενων φυτών (ελιές, σιτηρά, αμπέλια), η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία, η δασική παραγωγή (τεχνητή ξυλεία μαύρης πεύκης, ρητίνη), η αλιεία και κυρίως ο τουρισμός. Ιδιαίτερα ο τουρισμός είναι πολύ ανεπτυγμένος σε όλη την περιοχή, η οποία αποτελεί πόλο έλξης σημαντικού αριθμού τουριστών από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Στο όρος Ίταμος εμφανίζεται μεγάλ-

η ποικιλία βλάστησης ως αποτέλεσμα της θέσης της χερσονήσου μέσα στη μεσογειακή ζώνη και του αναγλύφου της. Οι τύποι των φυσικών οικοτόπων που απαντώνται ανέρχονται περίπου σε 15 και είναι κυρίως δάση χαλεπίου πεύκης, κουκουναριάς, μαύρης πεύκης, ανατολικής πλατάνου, παραποτάμια δάση σκλήθρων, θαμνώδεις βλάστηση αείφυλλων πλατύφυλλων, φρύγανα, ύφαλοι, λιμνοθάλασσες, εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με ποσειδώνιες, κ.ά.

Στα χαμηλότερα υψόμετρα του Ίταμου κυριαρχούν γεωργικές καλλιέργειες με ξηρικά είδη και οι χαμηλές πλαγιές καλύπτονται από ελαιώνες, οι οποίες πολλές φορές αναμειγνύονται με τη χαλέπιο πεύκη, ενώ σε διάφορες θέσεις, κυρίως στο νότιο και δυτικό τμήμα της περιοχής, εμφανίζονται μικροί ή μεγάλοι βοσκότοποι. Τα δάση της χαλεπίου πεύκης καταλαμβάνουν τη μεγαλύτερη περιοχή του Ίταμου με μεγάλη πυκνότητα στο βόρειο και το ανατολικό τμήμα του όρους ενώ μερικές φορές φτάνουν και μέχρι τη θάλασσα. Τα δάση της κουκουναριάς καταλαμβάνουν πολύ μικρή έκταση και σχηματίζουν αμιγείς αλλά και μικτές συστάδες με χαλέπιο πεύκη. Η μαύρη πεύκη καταλαμβάνει μικρή περιοχή στον Ίταμο, στην κεντρική ορεινή ζώνη. Τα δάση σχηματίζουν πυκνές και κατά θέσεις γέριες συστάδες οι οποίες προσφέρουν ιδανικούς χώρους φωλιάσματος για αρπακτικά πουλιά. Ανάμεσα στα δάση εμφανίζονται πολλές βραχώδεις εξάρσεις, δημιουργώντας μια σημαντική ποικιλομορφία στην περιοχή. Μέσα στη ζώνη της μαύρης πεύκης εμφανίζονται λίγα δέντρα του είδους ίταμος, το γηραιότερο από τα οποία πιστεύεται ότι είναι 2000 ετών.

Η χλωρίδα της χερσονήσου της Σιθωνίας περιλαμβάνει 1.114 φυτικά είδη, 44 από τα οποία είναι τα πιο σημαντικά για την περιοχή. Ειδικότερα, 10 είδη είναι ελληνικά ενδημικά, 12 είναι βαλκανικά ενδημικά και 22 ευρύτερης εξάπλωσης.

Τα δάση, οι βραχώδεις εξάρσεις αλλά και οι υγρές περιοχές αποτελούν ιδανικούς χώρους διατροφής, φωλιά-



Μικτό δάσος Μαύρης και χαλεπίου πεύκης,

σματος και ξεκούρασης πολλών ειδών της ορνιθοπανίδας, η οποία αριθμεί συνολικά περίπου 105 είδη υδροβία, θαλασσοπούλια, αρπακτικά και καθαρώς δασικά είδη. Ενδεικτικά ορισμένα από αυτά είναι: ο αρτέμης, ο πελαργός, ο σφικιάρης, ο φιδαστός, ο τσίφτης, ο βαλτόκιρκος, η αετογερακίνα, ο κραυγαετός, ο χρυσαετός, ο σταυραετός, ο μαυροπετρίτης, το χρυσογέρακο, ο μπούφος, ο παρδαλοκέφαλος. Μεγάλο ποσοστό των ειδών που εμφανίζονται στο όρος Ίταμος, προστατεύονται από διεθνείς συμβάσεις και οδηγίες (20 είδη περιλαμβάνονται στην Οδηγία 79/409 και 65 είδη στη Σύμβαση της Βέρνης).

Αξιόλογος είναι και ο αριθμός των ειδών των θηλαστικών που έχουν παρατηρηθεί, όπως ο ασβός, ο λύκος, το τσακάλι, το αγριογούρουνο, το πετροκούναβο, η νυφίτσα, η αγριόγατα, το ζαρκάδι και το ελάφι. Ειδικότερα για το ελάφι, έχει σχεδόν εξαφανιστεί και πιστεύεται ότι έχουν απομείνει ελάχιστα άτομα.

Στην περιοχή απαντούν επίσης 8 είδη αμφιβίων (σαλαμάνδρα, κοινός τρίτωνας, μπομπίνα, πράσινος φρύνος, χωματόφρυνος, δεντροβάτραχος, ευκίνητος βάτραχος και λιμνοβάτραχος) και



Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώνης



4 είδη ερπετών (η χελώνα *Testudo hermanni*, οι σαύρες *Lacerta viridis* και *Podarcis muralis* και το φίδι *Natrix tessellata*). Όσον αφορά την ιχθυοπανίδα, βρέθηκε μόνο ένα σημαντικό είδος ψαριού, το *Barbus plebejus*, το οποίο ζει σε ποτάμια και κυρίως σε περιοχές με μέτρια και ισχυρή ροή, ανάμεσα στις πέτρες. Η πανίδα των ασπονδύλων της περιοχής περιλαμβάνει 14 είδη κολεοπτέρων και 8 είδη λεπιδοπτέρων.

Λόγω της μεγάλης βιολογικής αξίας της περιοχής το όρος Ίταμος Σιθωνίας περιλαμβάνεται στις περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και έχει προταθεί στις προτεινόμενες για ένταξη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών "NATURA 2000" με κωδικό GR 1270002. Η ίδια περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Σημαντική για την Ορνιθοπανίδα Περιοχή, σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Επίσης, έκταση 8500 στρεμμάτων έχει ανακηρυχθεί ως μόνιμο καταφύγιο θηραμάτων, σύμφωνα με απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας,

Εύα Παπαστεργιάδου



Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώνης



Ακτή στο όρος Ίταμος, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώνης





Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

Δυνατότητες Χρηματοδότησης Ερευνητικών Δραστηριοτήτων από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας

Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) προκηρύσσει κατά καιρούς ερευνητικά προγράμματα, τα οποία εντάσσονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Έρευνας & Τεχνολογίας (ΕΠΕΤ) II και καλύπτουν τα έτη 1994-1999. Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠΕΤ II ανέρχεται σε 168 δισεκατομμύρια δραχμές περίπου, εκ των οποίων το 56.4% καλύπτεται από εισφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 18.8% από εθνικούς πόρους και το 24.8% από ιδιωτικούς πόρους. Ειδικότερα, το ΕΠΕΤ II υποδιαιρείται σε 5 υποπρογράμματα και 17 μέτρα, σε κάθε ένα από τα οποία αντιστοιχεί ένας αριθμός δράσεων με συγκεκριμένους σκοπούς.

Αναλυτικότερα, οι ερευνητικές δράσεις και τα προγράμματα είναι:

Πρόγραμμα Ενίσχυσης Ερευνητικού Δυναμικού (ΠΕΝΕΔ)

Είναι ίσως το δημοφιλέστερο πρόγραμμα της ΓΓΕΤ και ανήκει στο υποπρόγραμμα 4 μέτρο 4.1. Δίνει τη δυνατότητα στο επιστημονικό προσωπικό των ΑΕΙ και των ΤΕΙ καθώς και στους ερευνητές των ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων, που εποπτεύονται ή μη από τη ΓΓΕΤ, να υποβάλλουν για χρηματοδότηση ερευνητικές προτάσεις σε όλους τους τομείς της επιστήμης, με προϋπόθεση να συμμετέχουν στις ομάδες νέοι ερευνητές οι οποίοι θα εκπαιδεύονται μέσω της προτεινόμενης έρευνας. Πρόκειται για μικρά ερευνητικά έργα χρονικής διάρκειας έως δύο ετών και προϋπολογισμό έως δέκα εκατομμύρια δραχμές. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ΠΕΝΕΔ καλύπτει όλους τους επιστημονικούς τομείς καθώς επίσης και βασική έρευνα.

Πρόγραμμα Ανάπτυξης Βιομηχανικής Έρευνας (ΠΑΒΕ)

Το πρόγραμμα αυτό ανήκει στο υποπρόγραμμα 2 μέτρο 2.1 και απευθύνεται σε επιχειρήσεις, του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, οποιασδήποτε φύσης και μορφής. Χρηματοδοτεί ερευνητικές δραστηριότητες και επιδιώκει τη βελτίωση της παραγωγικότητας της επιχείρησης, την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων μεθόδων παραγωγής, την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλή προστιθέμενη αξία, τη μεταφορά και προσαρμογή υψηλής τεχνολογίας σε παραδοσιακούς κλάδους, κ.λπ.

Απώτερος σκοπός είναι η δημιουργία ερευνητικής υποδομής, ερευνητικών μονάδων και κατάλληλου ερευνητικού προσωπικού στις ελληνικές επιχειρήσεις, αλλά και η μεταφορά τεχνολογίας. Το ΠΑΒΕ αποτελεί κίνητρο για τις ελληνικές επιχειρήσεις να προσανατολισθούν στην έρευνα και την ανάπτυξη και καλύπτει όλους σχεδόν τους τομείς, πχ. πληροφορική, επικοινωνίες, αγροβιομηχανική έρευνα, δασική και αλιευτική παραγωγή, τεχνολογίες περιβάλλοντος, ενέργεια, τουρισμός, κ.λπ.

Το πρόγραμμα παρέχει επίσης τη δυνατότητα στην επιχείρηση να αναθέσει υπεργολαβικά τμήμα της έρευνας σε ΑΕΙ, ΤΕΙ ή ερευνητικά κέντρα, κινητοποιώντας έτσι δημιουργικές συνεργασίες μεταξύ παραγωγικών, ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων. Το ΠΑΒΕ προκηρύσσεται σχεδόν κάθε έτος, από το 1985 και μετά.

Υποτροφίες Προσανατολισμένης Ερευνας (ΥΠΕΡ)

Μέσω της δράσης αυτής, η οποία ανήκει στο υποπρόγραμμα 2 μέτρο 2.2, χρηματοδοτείται η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε θέμα που ενδιαφέρει μία παραγωγική επιχείρηση ή άλλο φορέα (δημόσιο ή ιδιωτικό), ο οποίος ενδιαφέρεται να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα της ερευνητικής αυτής προσπάθειας αλλά ακόμη και τον ίδιο τον υποψήφιο διδάκτορα. Σημειώνεται ότι η παραγωγική μονάδα θα πρέπει να καλύπτει τμήμα του προϋπολογισμού

του έργου (25%) ως εκδήλωση ενδιαφέροντος. Τα έργα αυτά μπορούν να είναι διάρκειας έως τριών ετών και καλύπτουν την αμοιβή του υποψήφιου διδάκτορα (200.000 περίπου δρχ. τον μήνα), τη συμβολική αμοιβή του επιστημονικού υπευθύνου, μετακινήσεις, αναλώσιμα, κλπ.



Δειγματοληψία στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος στην Επανομή, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

Πρόγραμμα Συγχρηματοδοτήσεων (ΣΥΝ)

Ανήκει στο υποπρόγραμμα 2 μέτρο 2.2 και απευθύνεται στο ερευνητικό προσωπικό των ΑΕΙ, ΤΕΙ, ερευνητικών κέντρων καθώς και των δημοσίων υπηρεσιών που έχουν τη δυνατότητα να εκπονήσουν ερευνητικά έργα. Μέσω του ΣΥΝ καλούνται οι ενδιαφερόμενοι να υποβάλλουν προτάσεις ερευνητικών έργων, σε συνεργασία με παραγωγικούς και κοινωνικούς φορείς, δημόσιους ή ιδιωτικούς, οι οποίοι ενδιαφέρονται, έμπρακτα, για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων. Το ΣΥΝ προκηρύσσεται περιοδικά από το 1987 και μετά.

Πρόγραμμα “Δίκτυα Εργαστηρίων”

Ανήκει στο υποπρόγραμμα 3 και υποστηρίζει τη δημιουργία δικτύων εργαστηρίων που έχουν ομοειδείς ή συμπληρωματικές δραστηριότητες, ενισχύει τον εξοπλισμό τους με μεγάλα όργανα υψηλής τεχνολογίας και ευρέως φάσματος δυνατοτήτων και εφαρ-

μονικών και τεχνολογικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σε παραγωγικούς, ερευνητικούς και κοινωνικούς φορείς, την ενίσχυση των ερευνητικών δραστηριοτήτων σε τομείς υψηλής προτεραιότητας για την ελληνική οικονομία, καθώς και την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών εργαστη-

ρίων και επιχειρήσεων που ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων.

Ειδική δράση “Δίκτυα Εργαστηρίων Εθνικής Χρήσης στον Τομέα της Γεωργικής Βιοτεχνολογίας”

Με τη δράση αυτή, η οποία ανήκει στο υποπρόγραμμα 3, υποστηρίζεται η δημιουργία δικτύων εργαστηρίων που έχουν ομοειδείς ή συμπληρωματικές δραστηριότητες στον τομέα της γεωργικής βιοτεχνολογίας, ενισχύει τον εξοπλισμό τους με μεγάλα όργανα υψηλής τεχνολογίας και ευρέως φάσματος δυνατοτήτων και εφαρμογών. Επίσης, μέσω της δράσης αυτής προωθείται η επικοινωνία μεταξύ των ερευνητών που υπηρετούν στα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα και στα ΑΕΙ και εκείνων που εργάζονται στις επιχειρήσεις και οργανισμούς του ιδιωτικού τομέα.

Μαρία Παπαγεωργίου

Το κείμενο βασίστηκε σε στοιχεία που παρουσιάζονται στην ηλεκτρονική σελίδα της ΓΓΕΤ στο διαδίκτυο



Το έργο Evian-Danone: Αδελφοποίηση υγροτόπων Ραμσάρ

Το Γραφείο Ραμσάρ προκειμένου να στηρίξει την εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου Ραμσάρ για τους Υγροτόπους Διεθνούς Σημασίας, ανέπτυξε πρόσφατα έργο για να προωθήσει τη διατήρηση των δέλτα της Μεσογείου, του Ευξείνου Πόντου και της Κασπίας Θάλασσας, με χρηματοδότηση του Ομίλου Danone, της Εταιρείας Υδάτων Evian (Société des Eaux d'Evian) και του Γαλλικού Ταμείου για το Παγκόσμιο Περιβάλλον.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής, ο Βιολογικός Σταθμός Tour du Valat σε συνεργασία με το EUROSITE και τη Διεθνή Οργάνωση Υγροτόπων, συνέταξε τριετές έργο (1998-2000), για να προωθήσει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ οργανισμών και ατόμων που εργάζονται για τη διατήρηση των δέλτα.

Οι πιλοτικές περιοχές του έργου είναι δέλτα ποταμών τα οποία έχουν ενταχθεί στον Κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας και είτε θα συμμετέχουν στο σύνολο της έκτασής τους είτε τμήμα τους. Επίσης, μπορεί να υφίστανται διαχείριση από κρατικό φορέα ή από μη κρατική οργάνωση. Οι περιοχές που επιλέχθηκαν είναι τα δέλτα του Νείλου (Αίγυπτος), του Γκιόκσου (Τουρκία), του Δούναβη (Ρουμανία και Ουκρανία), του Ροδανού (Γαλλία), του Έμπρο (Ισπανία, ακόμα δεν έχει ανακοινωθεί επίσημα), του Πάδου (Ιταλία), του Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα (Ελλάδα), του Βόλγα (Ρωσία) και του Δνεπίερου (Ουκρανία).

Το έργο περιλαμβάνει τις ακόλουθες δραστηριότητες:

1. *Διμερείς ανταλλαγές τεχνικού και διοικητικού προσωπικού από διάφορες περιοχές.* Προσωπικό από κάθε περιοχή θα επισκεφθεί ένα από τα υπόλοιπα δέλτα, για διάστημα τριών έως τεσσάρων εβδομάδων, προκειμένου να εργασθεί σε τεχνικά θέματα στα οποία θεωρεί ότι πρέπει να βελτιώσει τις γνώσεις του.

2. *Συμμετοχή σε δύο συναντήσεις εργασίας* (στην Campania Liria της Ιταλίας το 1999 και πιθανότατα στην Ουκρανία το 2000) για ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών με το προσωπικό των άλλων 9 περιοχών επί διαφόρων τεχνικών θεμάτων. Η πρώτη συνάντηση εργασίας το 1999, θα επικεντρωθεί στα σχέδια διαχείρισης, την υδρολογία και την ποιότητα των υδάτων.



2η Συνάντηση της Μεσογειακής Επιτροπής Υγροτόπων

Η Μεσογειακή Επιτροπή για τους Υγροτόπους (MedWet/Com) δημιουργήθηκε το 1996 με πρωτοβουλία του Γραφείου Ραμσάρ και συγκροτείται από κυβερνήσεις χωρών της Μεσογείου (25 κράτη είναι μέλη της Επιτροπής), την Παλαιστινιακή Αρχή, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις Συμβάσεις Βέρνης και Βαρκελώνης και άλλες διεθνούς εμβέλειας οργανώσεις.

Στην πρώτη συνάντηση της MedWet/Com, που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, τον Μάρτιο του 1998, κύρια θέματα συζήτησης ήταν οι κανόνες λειτουργίας της Επιτροπής καθώς και ο καθορισμός προτεραιοτήτων και ο σχεδιασμός σχεδίου εργασίας σχετικού με την εφαρμογή της Μεσογειακής Στρατηγικής για τους Υγροτόπους τα επόμενα έτη.

Η δεύτερη συνάντηση της Μεσογειακής Επιτροπής Υγροτόπων θα πραγματοποιηθεί στη Βαλένθια της Ισπανίας από 31 Ιανουαρίου έως 3 Φεβρουαρίου 1999. Αντικείμενα αυτής θα είναι η ανασκόπηση των δραστηριοτήτων MedWet που έλαβαν χώρα τη διετία 1997-1998, η αποδοχή του σχεδίου εργασίας της Ομάδας MedWet (οι προτεραιότητες του οποίου καθορίστηκαν στη MedWet/Com1) για τη διετία 1999-2000 και η συμμετοχή της πρωτοβουλίας MedWet στην 7η Συνάντηση της Ολομέλειας των Συμβαλλόμενων Μερών της Σύμβασης Ραμσάρ (Κόστα Ρίκα, 10-18 Μαΐου 1999). Επίσης θα περιλαμβάνει και τεχνική συνάντηση με θέμα "Αειφόρος τουρισμός και υγρότοποι"

Νίκος Κόντος

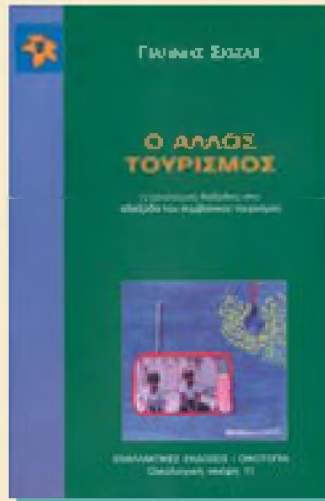




Λίμνη Πρόκοπος στην Πελοπόννησο, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Έγχρωμον



Δάσος Στροφυλιάς, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Έγχρωμον

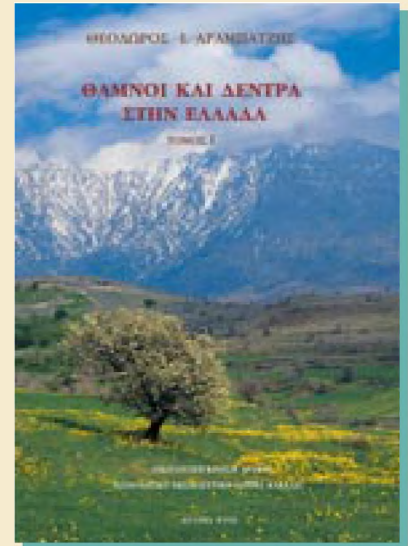


Κυκλοφόρησε πρόσφατα, από τις Εναλλακτικές Εκδόσεις/ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ, με συγγραφέα τον κ. Γιάννη Σχίζα, το βιβλίο **“Ο Άλλος Τουρισμός, η οικολογική διέξοδος στα αδιέξοδα του συμβατικού τουρισμού”**. Στο βιβλίο αυτό γίνεται αναφορά από τον πρώιμο τουρισμό της φαραωνικής Αιγύπτου, της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής περιόδου, μέχρι το θρησκευτικό ταξίδι στον Μεσαίωνα και παραπέρα ως τις τουριστικές “μονοκαλλιέργειες” των τελευταίων δεκαετιών του 20ου αιώνα. Όπως αναφέρει και ο συγγραφέας, στο βιβλίο υπάρχει θέση για τον Ηρόδοτο, τον Πausανία, για τον πρωτοπόρο οργανωτή ταξιδιών Τζέιμς Κουκ, για τον μετατουρισμό της “εικονικής πραγματικότητας”, για τον Σπήλμπεργκ του κινηματογραφικού “Τζουράσικ Πάρκ”.

“Θάμνοι και Δέντρα στην Ελλάδα”

είναι ο τίτλος της ιδιαίτερα καλαίσθητης έκδοσης που κυκλοφόρησε πρόσφατα, με συγγραφέα τον κ. Θεόδωρο Αραμπατζή, από την Οικολογική Κίνηση Δράμας και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καβάλας. Όπως αναφέρει ο συγγραφέας στην εισαγωγή του βιβλίου, “...πρόκειται για ένα έργο που αναδεικνύει σχεδόν όλη την ξυλώδη βλάστηση του ελλαδικού χώρου, μετά από ένα επίπονο οδοιπορικό με πολλές επισκέψεις και διαδρομές σχεδόν σε όλη τη χώρα με τη συμβολή φίλων. Το πόνημα αυτό θα μπορέσει να αποτελέσει ένα μέσο οικολογικής ευαισθητοποίησης και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, χρήσιμο για τους γνωρίζοντες και μη”.

Στις 300 σελίδες του βιβλίου, με εύληπτα κείμενα και εντυπωσιακές φωτογραφίες, στην εισαγωγή δίνονται στοιχεία γενικά για τη γεωγραφία, το κλίμα και τη γεωλογία του ελλαδικού χώρου, αναλύονται οι ζώνες δασικής βλάστησης (ευμεσογειακή ζώνη, παραμεσογειακή, ζώνη δασών οξιάς-ελάτης και ορεινών παραμεσόγειων κωνοφόρων, ζώνη ψυχρόβιων κωνοφόρων, εξω-δασική ζώνη ψηλών βουνών, υγρόφιλη και υδροχαρής βλάστηση) και παρουσιάζονται οι αλληλεπιδράσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα γυμνόσπερμα και τα αγγειόσπερμα είδη, στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα απειλούμενα, τα επαπειλούμενα και τα σπάνια είδη και στο τρίτο, δίνονται πληροφορίες για τους φλοιούς των κορμών. Επίσης, το βιβλίο περιλαμβάνει γλωσσάρι και επεξηγηματικά διαγράμματα και εικόνες στο Παράρτημα Ι και ευρετήριο με τα επιστημονικά και τα κοινά ονόματα, στο Παράρτημα ΙΙ.

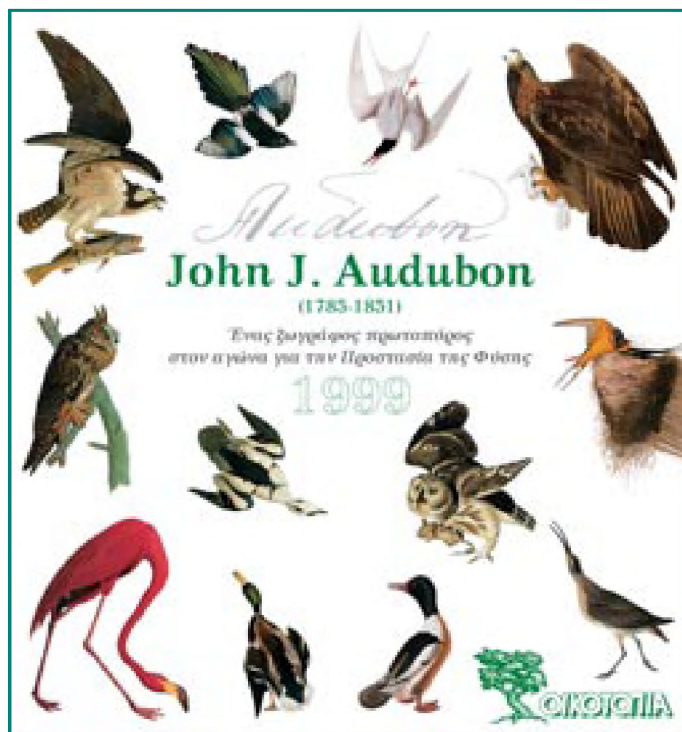


John James Audubon

Ημερολόγιο

1999

Ένας τολμηρός εξερευνητής ακολουθεί το όραμά του και περιπλανάται στην Αμερική του 1800 ζωγραφίζοντας την άγρια φύση και τα πουλιά των βουνών και των υγροτόπων. Δεν είναι σενάριο ταινίας εποχής αλλά η αληθινή ζωή του John James Audubon του Αμερικανού ζωγράφου και φυσιοδίφη που άλλαξε την αντίληψη των Αμερικανών για τα πουλιά και την άγρια φύση.



Η δύναμη των απεικονίσεών του, οι υπερδραματοποιημένες πολλές φορές στάσεις των αετών, των γερακιών, η κίνηση που φαίνεται ακόμα και στα πούπουλα των πουλιών, τα έντονα χρώματα και παράλληλα η ακρίβεια της απεικόνισης έκαναν τα έργα του να έχουν μεγάλη απήχηση στο κοινό και να ευαισθητοποιήσουν πολλούς από τους σύγχρονούς του. Με την τέχνη του άνοιξε τον δρόμο για την προστασία της φύσης, προβάλλοντας τον κρυμμένο πλούτο της Αμερικής και συμβάλλοντας στην άρση των προκαταλήψεων περί βλαβερών και ωφέλιμων ειδών που ήταν πολύ διαδεδομένες τότε. Αρκετά χρόνια μετά τον θάνατό του το όνομά του σηματοδότησε τους πρώτους αγώνες στην Αμερική για την προστασία των πουλιών από τη μόδα της εποχής που απαιτούσε την θυσία χιλιάδων πλασμάτων για να στολίζονται με τα φτερά τους τα καπέλα των κυριών της καλής κοινωνίας. Το 1886 ο George Bird Grinnell εκδότης του περιοδικού «Forest and Stream» (Δάσος και Ρεματιά), δημιούργησε την πρώτη οργάνωση στην Αμερική για την προστασία των πουλιών από το κυνήγι και το κλέψιμο των αυγών τους, που την ονόμασε Audubon Society. Μέσα σε 3 μήνες η οργάνωση συγκέντρωσε 38.000 μέλη και σε λίγα χρόνια δημιουργήθηκε ένα ολόκληρο κίνημα κάτω από το όνομα Audubon. Σήμερα 100 και πλέον χρόνια μετά την ίδρυσή της, η National Audubon Society είναι η πολυπληθέστερη οργάνωση για την προστασία των πουλιών και της φύσης στις Η.Π.Α.

Δεκαπέντε από τα σχέδια του Audubon, με πουλιά που απαντούν και στην Ελλάδα, κοσμούν το ημερολόγιο του 1999 που εξέδωσε η ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ, ένας μη κυβερνητικός περιβαλλοντικός οργανισμός που δραστηριοποιείται από το 1989 και εκδίδει το ομώνυμο περιοδικό.

Το ημερολόγιο μπορείτε να προμηθευτείτε από τα γραφεία της ΟΙΚΟΤΟΠΙΑΣ, τηλ. (01) 3224344, 3247364 Αθήνα, (031) 277.997, 241.791 Θεσσαλονίκη και (003572) 355560 Λευκωσία.

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 24

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Ταχυδρομική διεύθυνση:

Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη, τηλ. (031) 473.320, 473.432, 475.604 - Φαξ: (031) 471.795

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακιώρη

Συντακτική Επιτροπή: Μαρία Κατσακιώρη, Σπύρος Ντάφης

Εξώφυλλο: *Alcedo atthis*, Σχέδιο: John Gould

Σχέδιο Νανόμπουφου: Πασχάλης Δουγαλής

Φωτοστοιχειοθεσία - Επιμέλεια έκδοσης: ANIMA GRAPHICS
Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη



Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.